

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/nauka-i-technika/98823,Vis-czyli-sila-Pistolet-VIS-wz-35.html>

Fot. z zasobu IPN

ARTYKUŁ

Vis, czyli siła. Pistolet VIS wz. 35

OKRES HISTORYCZNY

(1922-1939) II Rzeczpospolita

Autor: RYSZARD SODEL 13.02.2023

Pistolet VIS uznawano za jeden z najlepszych pistoletów wojskowych skonstruowanych w latach trzydziestych XX wieku. Opinię niezawodnego, odpornego na zabrudzenia i trudne warunki eksploatacji w różnych warunkach klimatycznych, od dalekiej północy po piaski pustyni, potwierdziły oceny

użytkowników po obu stronach frontu w okresie II wojny światowej.

8 lutego 1932 r. przyznany został polski patent nr 15567 dla pistoletu VIS, skonstruowanego przez inżynierów: Piotra Apolinarego Wilniewczyca i Jana Gaudentego Skrzypińskiego, konstruktorów z Państwowych Wytwórni Uzbrojenia (PWU), przy współdziałaniu inżyniera Feliksa Modzelewskiego z Biura Studiów Państwowej Fabryki Karabinów w Warszawie.

Swój do swego

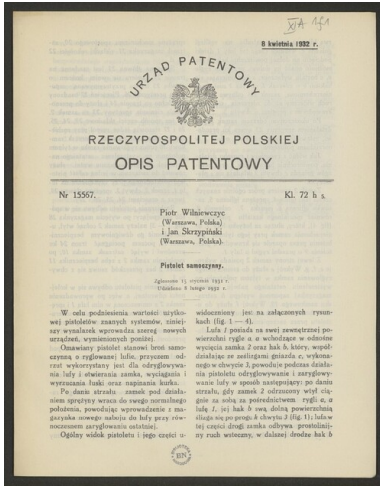
Historia powstania pistoletu VIS sięga 1929 r., kiedy to Komitet do Spraw Uzbrojenia i Sprzętu, po szeregu testów, przyjął na uzbrojenie pistolet skonstruowany przez Dieudonné'a Saive'a z *Fabrique Nationale d'Armes de Guerre* w Belgii, znany pod nazwą *Browning High Power* HP35. Charakteryzował się on, rewelacyjnym jak na ówczesne czasy, 13-nabojowym dwurzędowym magazynkiem.

Pistolet belgijski nie trafił na wyposażenie Wojska Polskiego – nieoczekiwanie do konkursu włączyły się Państwowe Wytwórnie Uzbrojenia z Warszawy w osobie inż. Piotra Wilniewczyca. Stwierdził on, że może sam zaprojektować taką broń, równie dobrą, a nawet lepszą od zagranicznej, oszczędzając przy tym dewizy na zakup licencji.

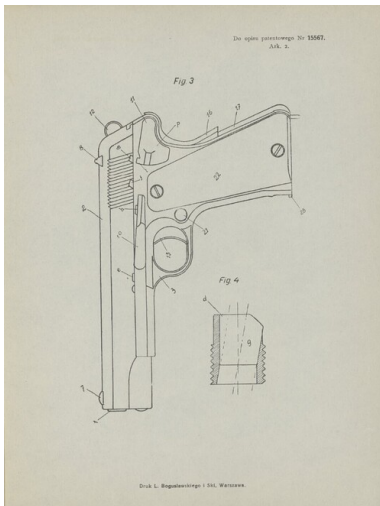
Pistolet belgijski nie trafił na wyposażenie Wojska Polskiego, ponieważ nieoczekiwanie do konkursu włączyły się Państwowe Wytwórnie Uzbrojenia z Warszawy w osobie inżyniera Piotra Apolinarego Wilniewczyca. Stwierdził on, że może sam zaprojektować taką broń, równie dobrą, a nawet lepszą od konstrukcji zagranicznej, oszczędzając przy tym (tak potrzebne w kraju) dewizy na zakup licencji.

Zgodnie z materiałami źródłowymi zwycięzcą konkursu okazał się belgijski Browning. Prof. Wilniewczyk w swojej relacji twierdził, że wygrała konstrukcja czechosłowacka ČZ wz. 1924, która była w pewnym momencie faworytem wśród członków komisji, ale odpadła z powodu ceny. Propozycja czechosłowacka została

odrzucona, gdyż za licencję zażądano sumy przewyższającej czterokrotnie ofertę belgijską.

Strona tytułowa opisu patentowego nr 15567 - pistoletu VIS (Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1932). Ze zbiorów BN - polona.pl

Strona ze szkicem pistoletu VIS ujęta w opisie patentowym nr 15567 (Urząd Patentowy

Rzeczypospolitej Polskiej,
Warszawa 1932). Ze zbiorów BN -
polona.pl

**Dowody rzeczowe w procesie
Witolda Pileckiego: pistolet VIS
wz. 35, magazynek i amunicja.
Fotografia z akt procesowych
oskarżonego przez reżim
komunistyczny o działalność
wywiadowczą rtm. Witolda
Pileckiego wykonana po
aresztowaniu go przez UB w maju
1947 r. Fot. z zasobu IPN**

Techniczne osiągnięcie

Piotr Wilniewicz i Jan Skrzypiński swoją broń oparli na konstrukcji pistoletu Colt wz. 1911, którego projektantem był Amerykanin John Moses Browning. W swojej konstrukcji zastąpili ruchomy łącznik, połączony z lufą, osią, używając integralnego występu u spodu komory naboju, który wchodził do wyprofilowanego gniazda w szkieletcie (podobne rozwiązanie zastosowano w pistolecie Browning HP35).

Zastosowany sposób ryglowania broni okazał się prostszy, niezawodniejszy i zwiększał jej celność. Z pistoletu Browninga przejęto mechanizm spustowo-uderzeniowy i bezpiecznik chwytowy, rezygnując z bezpiecznika nastawnego. W urządzeniu powrotnym użyto teleskopowej żerdzi, która zapobiegała przypadkowym wystrzałom w momencie upadku broni z dużej wysokości.

15 stycznia 1931 r. Piotr Wilniewicz i Jan Skrzypiński złożyli wniosek do Urzędu Patentowego wraz z rysunkami pistoletu, w lutym zaś przedstawili gotowy prototyp. Duży wkład w dopracowanie konstrukcji miał inżynier Feliks Modzelewski z Biura Studiów warszawskiej Fabryki Karabinów.

W konstrukcji broni użyto zaczepu zamkowego, który umożliwiał rozbieranie pistoletu i pozwalał na opuszczenie kurka, gdy w komorze nabojeowej znajdował się nabój. Konstrukcję zaczepu zmieniono w wyniku testów.

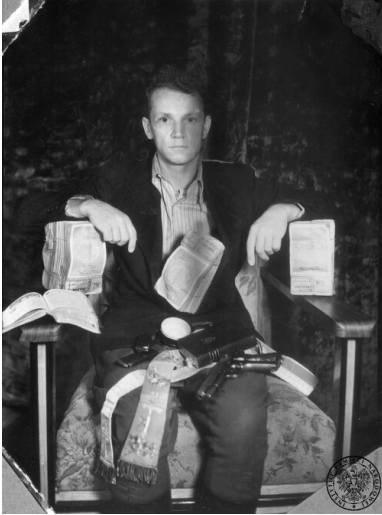
15 stycznia 1931 r. Piotr Wilniewicz i Jan Skrzypiński złożyli wniosek do Urzędu Patentowego wraz z rysunkami pistoletu, w lutym zaś przedstawili gotowy prototyp. Duży wkład w dopracowanie konstrukcji miał inżynier Feliks Modzelewski z Biura Studiów warszawskiej Fabryki Karabinów.

8 lutego 1932 r., automatyczny pistolet 8-strzałowy VIS kal. 9 mm PWU, skonstruowany przez Piotra Wilniewczyca i Jana Skrzypińskiego, otrzymał patent nr 15567. 28 lutego zapadła decyzja o przyjęciu go na uzbrojenie Wojska Polskiego. Pistolet pierwotnie nazywał się WIS, co było nawiązaniem do pierwszych liter nazwisk konstruktorów (Wilniewicz i Skrzypiński). Została ona zastąpiona później łacińską nazwą VIS (siła) na życzenie władz wojskowych.

**Broń i amunicja należące do ppor.
Lucjana Minkiewicza „Wiktora”.
Po lewej stronie pistolet
Browning M 1910/22 kal. 7,65**

mm, w środku pistolet VIS wz. 35,
po prawej Browning M 1910 kal.
7,65 mm. Fot. z zasobu IPN

Fotografia propagandowa,
zainscenizowana przez UB.
Kapelan Polskiej Podziemnej
Armii Niepodległościowej, ks.
Władysław Gurgacz „Ojciec”. Na
jego kolanach leżą między innymi
pistolet VIS oraz magazynki do
pistoletu. Zdjęcie zostało
wykonane po zatrzymaniu
kapłana przez bezpiekę w 1949 r.
Fot. z zasobu IPN

Broń i dokumenty należące do
Mariana Pilarskiego „Jara”, tj.

trzy metalowe skrzynki zawierające archiwum „Inspektoratu Zamojskiego WiN” [tak zapisano na karcie zabezpieczającej fotografię] oraz 6 sztuk broni: MP 40, rewolwer Nagant wz. 1895, niemiecki pistolet Walther P 38, VIS wz. 35, prawdopodobnie pistolet Browning M 1910 oraz rewolwer.
Fot. z zasobu IPN

Spóźniona innowacja

Pistolet VIS produkowany był w Fabryce Broni w Radomiu, która posiadała wolne moce produkcyjne, podczas gdy warszawska Fabryka Karabinów była w tym czasie przeciążona zamówieniami. Partia informacyjna nowych pistoletów powstała dopiero we wrześniu 1933 r., co było spowodowane trudnościami z uruchomieniem jego produkcji w Radomiu.

Pistolety trafiły do wybranych jednostek – piechoty: 5., 21., 27. Pułków Piechoty; kawalerii: 6. Pułku Kawalerii, 3. Pułku Strzelców Konnych, 10. Pułku Strzelców Konnych; artylerii: 5., 21., 27. Pułków Artylerii Lekkiej, oraz do centrów wyszkolenia tych broni.

Pistolet pierwotnie nazywał się WIS, co było nawiązaniem do pierwszych liter nazwisk konstruktorów (Wilniewczyc i Skrzypiński). Została ona zastąpiona później łacińską nazwą *VIS* (siła) na życzenie władz wojskowych.

Pistolety z tej partii oznaczane są jako VIS wz. 32 (to oznaczenie nie występowało w oficjalnych dokumentach z tego okresu) i stanowią ogromną rzadkość na rynku kolekcjonerskim. Egzemplarz tego pistoletu znajduje się

w Lubuskim Muzeum Wojskowym w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie.

W latach 1933-1934 pistolet przeszedł szereg badań i testów, które zaowocowały wprowadzeniem poprawek do jego konstrukcji, m.in. poszerzono chwyt wraz z językiem spustowym i zredukowano siłę oporu spustu.

26 sierpnia 1935 r. pistolet VIS wz. 35 kal. 9 mm został przyjęty oficjalnie na uzbrojenie Wojska Polskiego. Przed wojną w Fabryce Broni w Radomiu wyprodukowano od 46 000 do ok. 49 900 sztuk tej broni.

Według różnych danych Niemcy w trakcie wojny wyprodukowali 312 000 szt. lub 385 000 sztuk, które różniły się od tych przedwojennych jakością wykonania. W kolejnych seriach usunięto zaczep do rozkładania broni i szynę do mocowania kolby-kabury. W niemieckich siłach zbrojnych VIS nosił oznaczenie „*Pistole 35 (p)*”.

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ